

**ДО
КОМИСИЯТА ЗА РЕГУЛИРАНЕ
НА СЪОБЩЕНИЯТА**

**1000 София,
ул. „Гурко“ № 6**

На вниманието на д-р Веселин Божков - Председател

***Относно:** Обществено обсъждане на проект на решение за определяне на разходоориентирани цени за терминиране на повиквания в мобилни мрежи въз основа на разходите на ефективен оператор и изчислени чрез BULRIC модел*

УВАЖАЕМИ Д-Р БОЖКОВ,

С решение №2033 от 11 октомври 2012 г. (Решението) КРС откри процедура по обществено обсъждане на проект на решение за определяне на разходоориентирани цени за терминиране на повиквания в мобилни мрежи въз основа на разходите на ефективен оператор и изчислени чрез BULRIC модел на комисията (проект на решение), съгласно Приложение №1 към Решението "Резултати от модела „отдолу нагоре“ (Bottom-Up) за определяне на допълнителни/инкрементални разходи (LRIC) за услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи в България". Във връзка с провежданата процедура и в рамките на определения срок, с настоящото "Българската телекомуникационна компания" АД (БТК) представя позицията си по поставения на обсъждане проект на решение.

БТК извърши цялостен и задълбочен анализ на проекта на решение, като извършеният анализ води до следните изводи:

- **Налице е съществено нарушение на процедурата по провеждане на обществено обсъждане.**
- **Заложените в модела входящи данни, доколкото такива са показани в рамките на обсъждането, са противоречиви и необосновани.**

В подкрепа на тези твърдения, моля да вземете предвид аргументите на БТК, както следва:

I. Съществено нарушение на процедурата по провеждане на обществено обсъждане:

1. Неосигуряване на достъп до разработения модел в електронен формат.

На първо място бихме искали да посочим наличието на конкретно обстоятелство, а именно липсата на достъп до разработения BULRIC модел, което затруднява прегледа на представените на обществено обсъждане документи и пречатства възможността за изготвяне на адекватна позиция по представения проект на решение.

Още в рамките на процедурата по обществено обсъждане на принципите за разработване на BULRIC моделите за определяне на дългосрочните инкрементални разходи за мобилни и фиксирани мрежи в България БТК, както и други предприятия, са изразили становища относно необходимостта за осигуряване на достъп до моделите в електронен формат с оглед предоставянето на задълбочени коментари. Това е видно от публикуваните резултати от становищата на предприятията, приети с Решение №2032 от 11 октомври 2012 г.

В отговор на отправените коментари КРС отбелязва, че няма пречка електронните таблици да бъдат поставени на обществени консултации при отчитане на изискванията за опазване на търговската тайна и по отношение на резултатите за конкретни услуги във връзка с наложени специфични задължения. Въпреки това, КРС открива процедура по обществено обсъждане на резултатите от прилагането на модела като отново не предоставя възможност на заинтересованите страни да се запознаят със самия модел. Нещо повече, отправеното от БТК в рамките на процедурата за обществено обсъждане искане (Ваш Вх. № 04-04-250/29.10.2012.) за своевременно осигуряване на достъп до моделите в електронен формат е оставено без конкретен отговор. В рамките на срока за обсъждане изготвеният модел не беше публикуван, което води до извода, че КРС е отхвърлила искането за предоставяне на достъп. В същото време КРС не е дала конкретен отговор и мотиви за предполагаемия отказ да се публикуват моделите. Считаме, че отказът да бъде представен изготвеният модел представлява съществено нарушение на процедурата по аргументи, както следва:

Ако се позовем на становището на КРС, изразено по повод на постъпилите коментари от проведеното обществено обсъждане на принципите за разработване на модела (стр. 5), основната причина за неосигуряването на достъп е наличието на входни данни модела, които представляват търговска тайна. Това становище на комисията провокира известни съмнения относно коректното прилагане на принципите за разработването на модела. Съгласно изложеното в т. 3 от приложения към Решението документ "Резултати от модела "отдолу нагоре" (Bottom-up) за определяне на инкременталните разходи (LRIC) за услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи в България" (Резултатите), разработеният модел би следвало да отразява необходимите мрежови ресурси, които един ефективен доставчик трябва да инсталира днес, за да удовлетвори ориентирано към бъдещето търсене на услуги. Следвайки посочените от КРС принципи може да се направи извода, че нито един от мобилните оператори, на които е наложено задължение за определяне на разходоориентирани цени за терминиране чрез прилагането на BULRIC модел не отговаря на критериите за ефективен оператор. В този смисъл е неясно по каква причина моделът реферира към данни, които са търговска тайна.

Бихме искали да обърнем специално внимание на мотивите на КРС във връзка с референцията към данни на консултанта "Екорис-Инсайт", както и към данни от добрата европейска практика, без посочване на източниците на тази информация.

На първо място, според изложеното в т.3.1. от Резултатите, при допусканията за дизайн на мрежата са използвани входящи данни за подобни модели, разработени в други държави, с които разполага консорциум "Екорис-Инсайт". Съгласно направената референция, посочените данни са определени от "Екорис-Инсайт" като конфиденциална информация. Представени по този начин, мотивите на КРС водят до сериозни съмнения за адекватността на модела спрямо реалната ситуация на българския пазар. Данните, използвани от консултанта, могат да бъдат определяни като конфиденциални само в случай, че са използвани конкретни показатели от конкретен модел, приложен в друга държава, и то само ако тези конкретни данни могат да разкрият информация за дейността на друго предприятие, осъществяващо дейност в съответната държава. С оглед спецификите на модела, задължително условие е при неговото разработване да се отчитат националните особености в държавата, за която се изработва този модел. В тази връзка, механичното пренасяне на данни от други модели, разработени при отчитане на други национални особености е недопустимо. Не случайно Европейската комисия е определила, че всеки регулаторен орган следва самостоятелно да изработва собствени модели. Това е така, тъй като основните показатели за изработване на модела са специфични за всяка държава, включително по отношение географските особености, определящи топологията на мрежата, пазарната ситуация, определяща търсенето, както и редица други фактори, от съществено значение при изграждане на хипотетичния инженерен модел. Предвид посоченото считаме, че референцията към данни на консултанта "Екорис-Инсайт", които са определени като конфиденциална информация, е недопустимо. От една страна, посоченото поставя под съмнение адекватността на модела спрямо българските условия, тъй като създава сериозни съмнения за механично пренасяне на данни, използвани в други модели. От друга страна, като не се дава достъп до данните, използвани от консултанта, се отнема изцяло възможността на БТК да представи становище по изготвения модел и резултатите от него.

На следващо място, при описание на модела КРС на няколко места реферира към „редица международни референтни показатели“, както и към „добрата международна практика“. В същото време липсва каквато и да било конкретика относно източника на използваните данни, както и относно мотивите на КРС за това защо използваните данни са относими към българските условия. Липсата на информация за източника на използваните данни и на позицията на КРС относно тяхната относимост към българския пазар поставя в обективна невъзможност БТК да оцени доколко подходът на КРС е адекватен на българските условия.

Тук бихме искали да обърнем внимание на основното предназначение на процедурите по обществено обсъждане и обществени консултации, определени в ЗЕС. За целта ще реферираме към подхода на КРС, използван до момента при провеждане на такива процедури. До настоящия момент КРС е поставяла на консултации самия документ (наредба или пазарен анализ), който комисията има намерение да приеме като окончателен. В процедурата, открита с решение № 2033 от 11.10.2012 г. КРС не постави на обсъждане самите модели. Посоченото може да бъде сравнено със ситуация, при която КРС има намерение да измени подзаконов нормативен акт, но да не постави на обсъждане конкретните текстове на новите норми, а само извадки от тези текстове, придружени с обяснения на Регулатора. Като е публикувала само извадки от модела, но не и самият модел, КРС на практика не е публикувала основния документ, въз основа на който следва да се развие самото обществено обсъждане. Крайната цена, предложена от КРС не може да бъде

предмет на обсъждане, ако не са ясни мотивите, въз основа на които тя е определена. Без поставянето на обсъждане на конкретния модел за предприятията остава неясно въз основа на какви показатели са определени конкретните цени, поради което представянето на становище по конкретните ценови стойности е обективно невъзможно.

Не на последно място, бихме искали да посочим, че съгласно чл. 219 от ЗЕС когато задължено предприятие внася ценово предложение, то следва да бъде придружено с всички документи по ценнообразуването. В рамките на проверката на ценовото предложение КРС може да иска достъп до източниците на представените данни, включително до наличните системи за определяне на разходите на съответното дружество с цел да установи доколко са обосновани предложените цени. Няма причина този принцип, заложен в ЗЕС, да не намери приложение спрямо цените, определени от КРС въз основа на собствения □ модел. В настоящата процедура цената е предложена от КРС, а задължените предприятия трябва да имат възможност да проверят доколко тази цена е адекватно определена спрямо националните особености. Ограничаването на достъпа до изработения модел на практика отнема тази възможност за проверка, което обезсмисля като цяло провеждането на обсъждане с предприятията.

Използваме случая да отбележим, че са налице достатъчно примери от европейската практика при разработването на BULRIC модели, в които съответните регулаторни органи, заедно с всички съпътстващи документи, осигуряват достъп до разработения модел в електронен формат. Такъв подход например е приложен в Португалия и Холандия.

На мнение сме, че осигуряването на достъп до съответния модел е необходимо условие за постигане на прозрачност на действията на регулатора във връзка с провежданата процедура. Невъзможността да бъде изследван в детайли разработения модел, както и да бъдат проучени заложените в него зависимости, на практика лишава БТК от възможността за извършване на по-задълбочен анализ, в резултат на което настоящото становище акцентира само върху някои основни положения.

2. Средно претеглена цена на капитала (WACC)

В допълнение на изложените аргументи по т.1, които водят до изводите за нарушена процедура, обръщаме внимание, че към момента на обсъждане на резултатите от прилагането на BULRIC модела няма решение на КРС за определяне на среднопретеглената цена на капитала. В рамките на изложеното по т.1.3. от Резултатите е направено уточнение под черта, че за изчисленията е използван **приетия от КРС WACC** в размер на 9.61%. В същото време, към настоящия момент липсва окончателно решение на КРС за определяне на този размер. Според поставения на обсъждане проект на решение се очаква КРС да приеме конкретната стойност на WACC на следващ етап, едновременно с окончателното определяне на цената за терминиране в мобилна мрежа. Считаме за недопустимо КРС да реферира към показател, който все още не е приет като окончателен от КРС. Видно от спецификацията на модела, WACC е част от основните входящи данни и залагането на конкретна стойност е от определящо значение за резултатите от модела. При условие, че КРС вече е заложила съответния показател в модела, то единственият възможен извод е, че независимо от постъпилите становища КРС няма да промени заложения показател за WACC. Посоченото води до извода за формално проведена

процедура, която не постига заложените в закона цели за прозрачност и консултативност.

Този подход на КРС подставя под съмнение законосъобразното провеждане на процедурата по определяне на цените за терминиране, доколкото дефинирането на WACC е необходимо условие за изчисляването на разходоориентирани цени по т.1 от проекта на решение.

Предвид всичко изложено по-горе считаме, че откритата процедура е проведена в пряко противоречие с изискваният на ЗЕС, като допуснатите нарушения могат да бъдат обобщени, както следва:

- **Процедурата на практика е лишена от предмет, тъй като без публикуване на модела не могат да се обсъждат резултатите от този модел.**
- **В противоречие с европейската практика, на предприятията е отказан достъп до разработения модел.**
- **Липсва окончателна позиция на КРС по един от параметрите с определящо значение за резултатите от модела, а именно среднопретеглената цена на капитала.**
- **Липсва конкретна информация за данните, използвани от консултанта "Екорис-Инсайт", което поставя под съмнение съответствието на разработения модел с българските условия.**
- **Липсва информация за източника на добрите европейски практики, въз основа на които са направени конкретни изводи от значение за разработването на модела и за резултатите от него, което отнема възможността са предоставяне на аргументирано становище от БТК.**

С оглед на така посочените съществени пороци при провеждане на процедурата, считаме за наложително КРС да преработи представения проект на решение и да открие нова процедура по обществено обсъждане, в рамките на която да бъде осигурена възможност на заинтересованите предприятия да се запознаят с конкретната и обоснована позиция на КРС и да представят аргументирано становище по нея.

II. Заложените в модела входящи данни са противоречиви и необосновани.

Доколкото в поставения на обсъждане документ се съдържа информация за конкретни параметри, въз основа на които КРС определя крайните цени за регулираната услуга, анализът на тази информация показва, че изводите на КРС за противоречиви и необосновани.

1. Определяне на пазарен дял на ефективен оператор

Съществен момент в моделирането на мрежата на ефективен оператор е определянето на пазарния дял. Това се потвърждава и от факта, че в рамките на проведеното обществено обсъждане на принципите за разработване на модела бе формулиран конкретен въпрос в тази посока¹. Предложеният подход предполагаше определяне на пазарния дял на ефективен оператор чрез прилагане на зависимостта

¹ Стр. 21 от , "Резултати от консултациите за разработване на модел "bottom-up" за определяне на дългосрочните инкрементални разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България"

от $1/n$ от 100%, където n е броят на активните мобилни оператори на пазара или с оглед на пазарната ситуация в България - пазарен дял на ефективния оператор от 33%. В цитирания документ се прави уточнението, че така избрания подход "е в съответствие с препоръките направени от ЕК, и би трябвало да показва ефективен мащаб за всяко предприятие на мобилния пазар в България". В допълнение се посочва, че "причината за използването на допускането $1/n$ е, че с времето, и като се допусне, че няма да има неуспехи, всеки един от операторите може да се стреми към дял от $1/n$ част от пазара, а такава структура води до максимална икономическа ефективност".

В резултат на общественото обсъждане КРС променя пазарния дял от 33% на 20%, като аргументира тази промяна с наличието на нови разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез мобилна наземна мрежа, без обаче да се коментира промяна в зависимостта $1/n$ от 100%. На практика резултата от прилагането на тази зависимост е 20%, в случай че $n=5$, т.е при наличието на пет активни мобилни оператора на пазара. Следователно, ако не бъде поставено под съмнение допускането на КРС за възможността предприятията, получили разрешения за ползване на радиочестотен спектър в обхват 1800 MHz през 2011 г. да започнат да предоставят услуги за разглеждания период (2012 г. – 2015 г.) и съответно в рамките на този период да постигнат минималния ефективен мащаб, то промяна в пазарния дял от 33% на 20% би означавало, че в краткосрочен план КРС очаква към действащите три мобилни оператора на пазара да се присъединят нови двама. Това обаче се разминава с посоченото в становището на КРС във връзка с постъпилите коментари по въпрос 8 в рамките на общественото обсъждане на принципите на разработване модела, откъдето може да се направи извода, че КРС има такива очаквания само по отношение на едно от предприятията, получило разрешение за ползване на радиочестотен спектър в обхват 1800 MHz през 2011 г. Считаме, че промяната в първоначално определения пазарен дял е немотивирана и нелогична, като в подкрепа на това твърдение ще направим преглед на фактологическата обстановка с новоиздадените разрешения.

На 15 декември 2011 г. КРС приема три решения за издаване на разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в обхват 1800 MHz за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез мобилна наземна мрежа с национално покритие за срок от 10 години. Предприятията, в чиято полза са издадените разрешения, са "Булсатком" АД², "4Джи Ком" ЕАД³ и "Макс Телеком" ООД⁴. Шест месеца по-късно с Решение №1481 и Решение № 1480, и двете от дата 15 юни 2012 г., КРС открива процедури за отнемане на разрешение №01758/15.12.2011 за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в обхват 1800 MHz за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез мобилна наземна мрежа с национално покритие, издадено на "4Джи Ком" ЕАД и на разрешение №01757/15.12.2011 за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в обхват 1800 MHz за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез мобилна наземна мрежа с национално покритие, издадено на "Макс Телеком" ООД. Като основен мотив за това е посочено

² Решение №1165 от 15 декември 2011 г. за издаване на разрешение №01759 от 15.12.2011 г.

³ Решение №1164 от 15 декември 2011 г. за издаване на разрешение №01758 от 15.12.2011 г.

⁴ Решение №1163 от 15 декември 2011 г. за издаване на разрешение №01757 от 15.12.2011 г.

незаплащането на дължимите по разрешенията такси, в т.ч. и еднократната административна такса. В допълнение следва да се отбележи, че от същата дата се установяват и други решения на КРС, с които се откриват процедури по отнемане на издадени в полза "Макс Телеком" ООД разрешения. От хронологичния преглед на решенията на КРС е видно, че през последната година срещу "Макс Телеком" ООД периодично са откривани процедури за отнемане на разрешения с мотив системно неплащане на дължими такси. Последната индикация за проблеми в тази посока е Протокол №61 от редовно заседание на КРС проведено на 1 ноември 2012 г., съгласно който комисията одобрява издаването на три броя актове за установяване на публично държавно вземане на "Макс Телеком" ООД.

Всичко това показва, че двама от потенциалните нови участници на пазара са изправени пред определени обстоятелства, които в една или друга степен минимизират вероятността тези предприятия да започнат да предоставят услуги в рамките на разглеждания период (2012 г.-2015 г.). Отчитайки това и следвайки изложеното в становището на КРС по въпрос 8 от общественото обсъждане на принципите за разработване на модела би могло да се приеме, че е налице само един потенциален нов участник на пазара, който би могъл да се разглежда като активен. При това положение обаче прилагането на зависимостта $1/n$ от 100% определя пазарен дял на ефективен мобилен оператор в България от 25%.

Достигането до този резултат бе направено под условие, че се приеме за адекватно допускането на КРС за възможността новонавлизащите предприятия за достигнат минимален ефективен мащаб за разглеждания период. На мнение сме обаче, че текущата пазарна ситуация не оправдава такива очаквания. Видно от изложеното по-горе, една година след издаването на новите разрешения за радиочестотен спектър в обхват 1800 MHz все още няма предприятие, което да е започнало предоставянето на услуги по тези разрешения. Дори и при развитие на най-оптимистичния сценарий не би могло да се очаква това да се случи преди първото полугодие на 2013 г. Това би означавало, че това предприятие ще е активно за по-кратко време от разглеждания четиригодишен период, което от своя страна поставя под въпрос доколко въобще е възможно да се постигне минималния ефективен мащаб. В подкрепа на това ще реферираме и към Препоръката на Европейската комисия от 7 май 2009 г. относно подхода за регулиране на цените за терминиране на фиксирана и мобилна връзка в Европейския съюз (Препоръка 2009/396/ЕО), където се посочва, че на едно новонавлизащо предприятие на мобилния пазар са необходими от три до четири години, за да достигне пазарен дял от 15-20%, необходим за доближаване до нивото на максималния ефективен мащаб. Друг аргумент в тази посока е пример от българския пазар. Видно от публикуваната информация в годишните доклади на КРС, в рамките на четиригодишен период от стартиране на предоставянето на мобилни услуги през 2005 г., третият мобилен оператор (тогава "БТК Мобайл") отбелязва едва 10% пазарен дял. Дори и да приемем, че предприетите действия от страна на регулатора в последните години допринасят за подобряване на пазарната среда и в определена степен улесняват навлизането на пазара, с оглед на посочените по-горе аргументи, е несериозно да се очаква новонавлизащо предприятие на мобилния пазар в България да достигне пазарен дял от 15-20% в рамките на две години и половина.

С оглед на гореизложеното, намираме мотивите на КРС за определяне на пазарния дял на ефективен оператор за противоречиви и като цяло некореспондиращи с пазарната ситуация. Залагането на допускане в модела за 20% пазарен дял има за

следствие изграждането на мрежа, която не изпълнява изискванията за мрежа на ефективен мобилен оператор в България, респективно не може да се твърди, че резултатите от прилагането на този модел отразяват разходите на ефективен оператор.

Предвид посоченото считаме, че коректното прилагане на предложения от КРС подход определя пазарен дял на ефективен оператор от 33% и проектът на решение на следва да бъде преработен като отрази това коректно ниво.

2. Определяне на пазарен дял за ефективен оператор за 2010 г. и 2011 г. Въпреки направеното уточнение, че на моделиране подлежат календарни години (2012 г. – 2015 г.) от Извадка 1⁵, която отразява основните финансови и технически допускания приети при разработването на модела на ефективно предприятие е видно, че за целите на модела се определя пазарен дял на ефективен оператор за 2010 г. и 2011 г. В Резултатите обаче не се съдържа информация за това, как залагането на този параметър се отразява на резултатите от прилагането на модела. **Доколкото входящите данни са определящи за това как ще бъде моделирана хипотетичната мрежа, респективно какви резултати ще покаже, считаме за необходимо предоставянето на допълнителни разяснения за ролята на този параметър в модела.**

3. Липса на обосновка на заложените в модела входящи данни

Както бе посочено по-горе, концепцията за ефективен оператор изисква проектиране на мрежа, която да е в състояние да се справи с бъдещо търсене. Ето защо изготвянето на прецизна прогноза за развитието на пазара е от съществено значение при оразмеряване на мрежата и определяне на нейния дизайн. Всяко отклонение от, надценяване или подценяване на текущите пазарни тенденции ще рефлектира и върху мрежовия модел, което от своя страна може да породви съмнения за това доколко този модел притежава характеристиките на мрежа на ефективен оператор. Чувствителността на модела спрямо входящите данни за развитието на пазара определят като абсолютно необходимо, в допълнение към резултатите от прилагането на модела, да бъде представена и обоснована прогноза за развитието на пазара.

Съгласно чл. 30, ал. 2 от Закона за електронните съобщения, проучването, анализа и изготвянето на оценка относно нивото на конкуренция на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги е в правомощията на КРС. Следователно комисията е тази, която притежава цялостен поглед върху пазара и тенденциите за неговото развитие, поради което изготвянето на прогноза за бъдещето му развитие е единствено от нейните компетенции. В тази посока е и посоченото от КРС по т. 4 "Подробна структура и спецификация на модела" от документ "Резултати от консултациите за разработване на модел "bottom-up" за определяне на дългосрочните инкрементални разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България", приет с Решение №2032/11.10.2012 г. на КРС. В рамките на Етап 1: Планиране на капацитета⁶ КРС посочва, че "Необходимата информация за моделиране на търсенето в мобилните мрежи беше поискана от Мобилтел, КБМ и

⁵ Стр.17, "Резултати от модела "отдолу нагоре" (Bottom-Up) за определяне на допълнителни/инкрементални разходи (LRIC) за услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи в България"

⁶ Стр. 21, "Резултати от консултациите за разработване на модел "bottom-up" за определяне на дългосрочните инкрементални разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България"

БТК, за да се гарантира, че моделът взема предвид мненията на участниците на този пазар. От трите предприятия беше поискано да прогнозира търсенето на своите услуги за период от 4 години. КРС ще използва тези прогнози и своите собствени оценки за растежа на пазара и услугите, за да изчисли прогнозен обем на трафика през следващите 4 години. Трафикът за взаимно свързване между фиксирани и мобилните мрежи ще бъде съобразен в двата модела”.

Следва да се отбележи, че в рамките на проведеното обществено обсъждане на принципите за разработването на модела⁷ не са представени коментари от заинтересованите страни, имащи отношение към приложимите принципи за планиране на капацитета. В същото време, видно от т.3.6. “Схема и етапи на процеса на моделиране” от Резултатите, е настъпила промяна в тези принципи, като вместо първоначално споделяната идея за отчитане на мненията на участниците на пазара при изготвяне на собствената оценка на КРС за неговото развитие, към днешна дата позицията на КРС е, че изискването на информация от страна на мобилните предприятия в България вече има за цел да гарантира, че “моделът взема предвид данните и прогнозите на участниците на този пазар”. В тази връзка КРС посочва, че “От трите предприятия беше поискано да прогнозира търсенето на своите услуги за период от 4 години. В модела са използвани прогнозите на предприятията, когато са предоставени, а в случай на непредоставени данни са използвани оценки за растежа на пазара и услугите, за да се изчисли прогнозен обем на трафика през следващите 4 години”⁸.

Съгласно изложеното по-горе, в рамките на двата документа - за принципите при разработването на модела и Резултатите от неговото прилагане - КРС прилага два коренно различни подхода за определяне на прогнозния трафик по години, като не са представени мотиви за това. Не става ясно по какъв начин се използват данните на предприятията за развитието на пазара, в случай че такива са предоставени от повече от едно предприятие и съответно при какви условия се извършва оценка за бъдещето развитие на пазара, когато нито едно предприятие не предоставило такива данни.

Липсата на яснота относно определянето на входящите данни в модела се задълбочава още повече с оглед на изложеното по т.4.2 “Източници на данни, използвани в модела” от Резултатите. Тук вече директно се посочва, че по отношение на прогнозата за търсенето и пазарния дял моделът разчита на данните, предоставени от мобилните предприятия⁹. В допълнение е направено уточнението, че където е възможно в модела са използвани реални данни, така както са предоставени от предприятията, тъй като тези данни отразяват действителните експлоатационни обстоятелства и потребителско поведение, които са характерни за България, като са отчетени и тенденциите в развитието на разходите за прогнозирания период”.

Прилагането на подхода “scorched node” на модифициране на съществуващите възли отчита съществуващата топология на мрежата на предприятията, което от своя страна обосновава използването в модела на реални данни за мрежовите елементи и свързаните с това разходи на предприятията, но след извършването на необходимата калибровка. Това е така, тъй като изгражданата хипотетична мрежа следва да отразява разходите, които един мобилен оператор би направил, при

⁷ Решение №227/16.02.2012 г. на КРС

⁸ Стр. 12 от Резултатите

⁹ Стр. 15 от Резултатите

условие че осъществява ефективно дейността си в условията на конкурентна среда. В този смисъл не става ясно какви са прилаганите критерии от страна на консултанта "Екорис-Инсайт" при калибрирането на данните за мрежовите елементи и свързаните с това разходи, кога се счита, че е налице необосновано несъответствие и на какъв принцип се използват референтни показатели. Считаме, че с прилагането на такива разяснения се постига по-голяма прозрачност, което от своя страна позволява извършването на адекватна оценка за това в каква степен се съблюдават принципите на моделиране при изграждане на мрежата на ефективен мобилен оператор в България. Не е сериозно да се очаква съвпадение на данни, предоставяни на консултанта в рамките на отделни проекти в различни страни. Най-малкото в тези страни топографиите на мрежите и пазарните ситуации се различават. По тази причина когато се реферира към тях, това следва да се направи аргументирано и при спазване на принципа за прозрачност.

Изложените по-горе обстоятелства не дават основание да се счита, че определянето на входящите в модела данни става при съблюдаване на ясно дефинирани принципи. Ето защо сме на мнение, че така проектираната мрежа не изпълнява изискванията за мрежа на ефективен мобилен оператор в България, което от своя страна поставя под съмнение получените резултати от прилагането на модела. Опасенията ни в тази посока се потвърждават и от анализа на данните, съдържащи се в представените в Резултатите извадки от модела.

На първо място ще отбележим, че прогнозите за търсенето на услугите на всеки един от пазарните участници са резултат от детайлен анализ за пазарната среда като цяло. Към настоящия момент на пазара са активни три мобилни предприятия и съвсем логично бизнес стратегиите на тези предприятия са ориентирани към действия на пазар с трима играчи. Разбира се, издаването нови разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез мобилна наземна мрежа ще бъде взето предвид при изготвянето на стратегиите, но не е резонно да се очаква, че в прогнозите си за разглеждания период мобилните оператори ще поставят под общ знаменател конкурентната сила на действащите оператори с тази на евентуалните нови участници на пазара. В този смисъл е и изложеното в Препоръка 2009/396/ЕО, където е посочено, че на едно новонавлизащо мобилно предприятие са му необходими от три до четири години да достигне пазарен дял от 15%-20%. Следователно, при тази пазарна ситуация и най-вече отчитайки изложената по т.ІІ.1 фактическа обстановка около издадените нови разрешения за радиочестотен спектър в обхват 1800 MHz, съвсем логично е представените данни за бъдещото развитие на пазара да отразяват пазарната ситуация с три активни играчи.

Анализът на данните в публикуваните в Резултатите извадки създава допълнително опасения за това, че заложените прогнози за развитие на трафика не кореспондират с определения пазарен дял на ефективния мобилен оператор. За да илюстрираме това ще направим сравнителен анализ на резултатите, получени въз основа на предоставените от БТК данни в рамките на годишните въпросници за отчет на дейността на предприятията и извлечените такива на база посочените в извадките данни. Прилагането на такъв подход няма да внесе изкривявания, тъй като пазарния дял на БТК е съизмерим с определения за ефективния мобилен оператор.

Средномесечно потребление на абонат от:	Съгласно данни на БТК от годишните въпросници*		Прогноза по BULRIC модел			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
повиквания в мрежата (onnet calls), мин.						
повиквания към други мобилни мрежи, мин.						
входящи повиквания от други мобилни мрежи, мин.						

***Представените данни за 2010 г. и 2011 г. са търговска тайна за БТК.**

Видно от таблицата, прогнозираните трафици за повиквания в рамките на мрежата определят, при зададената абонатна база, средномесечното потребление на абонат, което надвишава съществено действително отчетеното от БТК през последните две години. В същото време такова различие не се забелязва по отношение на входящите и изходящи повиквания към други мобилни мрежи. Единственият извод, който може да бъде направен на тази база е, че за разглеждания период се очаква задълбочаване на проблема със "затваряне на трафик", въпреки предприетите регулаторни интервенции. В тази връзка ще отбележим, че преодоляването на проблема със затварянето на трафика бе част от мотивите на КРС за налагане на мерки на пазара за терминиране на гласови повиквания и индивидуални мобилни.

Прави впечатление също така направеното допускане при прогнозиране на търсенето да MMS и SMS услуги. Съгласно посоченото в Резултатите процентът на нарастване на SMS в мрежата се прилага и по отношение на прогнозата за MMS (входящи, изходящи и в мрежата). В същото време от годишния доклад на КРС е видно, че темповете на нарастване на SMS и MMS услугите имат различен профил¹⁰.

Предвид гореизложеното считаме, че представените от КРС прогнози за развитие на пазара са в пълно противоречие с установените тенденции, Също така, направените от КРС изводи се явяват в пряко противоречие с очакванията, изразени във вече приети регулаторни решения на Комисията.

4. Технология на мобилната мрежа в BULRIC модела

Прегледът от резултатите от проведено обществено обсъждане на принципите на моделиране, по специално по въпрос 4 "Съгласни ли сте с допусканията за технологията?"¹¹ са още един аргумент за това, че при разработването на модела не се съблюдават принципите за изграждане на мрежа на ефективен оператор.

Въпреки постъпилите коментари по този въпрос, КРС потвърждава предложението си опорната мрежа в модела да е базирана на NGN технология и отбелязва, че "...резултатите от опорната мрежа на фиксирания модел са взети предвид при извличане на оценките на разходите за мобилния модел".

Позоваването на резултати при изготвяне на модела на мрежа на ефективен мобилен оператор, получени във връзка с изготвянето на такъв за фиксираната мрежа

¹⁰ Фиг. 23, Стр. 32, Годишен доклад на КРС за 2011 г.

¹¹ Стр. 14, "Резултати от консултациите за разработване на модел "bottom-up" за определяне на дългосрочните инкрементални разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България"

противоречи на изложените в началото на двата документа¹² концепции за изграждането на моделите. КРС отбелязва, че основния принцип, който се следва при осъществяването на дизайна на хипотетичните мрежи е те да се конструират по начин, който позволява да се удовлетвори бъдещо търсене. В тази връзка не става ясно по какви аргументи КРС базира модела на опорната мрежа на ефективен мобилен оператор на резултати, получени в резултат на моделиране на опорната мрежа на ефективен фиксиран оператор. Макар и хипотетични, двете мрежи са свързани с предоставянето на услуги на различни пазари, които имат своите специфични особености и съвсем логично подчиняват развитието си на различни пазарни тенденции. Доколкото и от двата модела е видно, че определящо за дизайна на мрежата е идентифицирането на бъдещите потребности, то моделиране на мрежата на ефективен оператор е преди всичко функция от очакванията за развитието на даден пазар, т.е търсенето. В този смисъл определено не считаме, че има релевантност в това отношение що се отнася до фиксирания и мобилния пазар. Ето защо сме на мнение, че използването на резултати, получени за целите на моделиране на хипотетична мрежа на един пазар, при разработването на модела на хипотетична мрежа на друг пазар е в противоречие с принципите за изграждане на мрежа на ефективен оператор, което е още една причина да считаме, че получените въз основа на този модел цени, не отговарят на наложените специфични задължения.

Не по различна е ситуацията и около определянето на технологията за мрежата достъп. В рамките на т.3.2. "Технология на мобилната мрежа в BULRIC модела" отново се посочва, че BULRIC модела за мобилна мрежа в България се основава на избора на ефективни технологии, налични за разглеждания период (2012 г. – 2015 г.), доколкото те могат за бъдат идентифицирани. В този смисъл се прави уточнението, че при моделирането на мрежата на ефективен мобилен оператор в България се приема, че мрежата за достъп е комбинация от технологии от второ и трето поколение (2G и 3G), което отразява предвижданата ситуация и наличните технологии.

В същото време отново се констатира съществено разминаване между изложеното по цитираната т. 3.2. от Резултатите и становището на КРС във връзка с постъпилите коментари по въпрос 4 от проведеното обществено обсъждане на принципите на моделиране¹³. В отговор на бележката на Мобилтел за необходимостта в модела да бъде отчетено навлизането на четвърто поколение технологии (4G), тъй като се очаква тези технологии да изиграят съществена роля за развитието на сектора, КРС изразяват съгласие, че 4G е най-ефективната налична технология за предоставяне на мобилни услуги. В същото време обаче отбелязва, че *"има практическо ограничение при предоставяне на информация по отношение на разходите при ползване на 4G мрежа (поне в България), но прави уточнението, че "информацията за разходите от други пазари ще бъде засегната по отношение на първоначални разходи, свързани с новата технология"*.

¹² Стр.8-9, "Резултати от консултациите за разработване на модел "bottom-up" за определяне на дългосрочните инкрементални разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България" и стр. 8, "Резултати от модела "отдолу нагоре (Bottom-up) за определяне на дългосрочните допълнителни/инкрементални разходи (LRIC) за услугите генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи в България" "

¹³ Стр. 15, "Резултати от консултациите за разработване на модел "bottom-up" за определяне на дългосрочните инкрементални разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България"

Липсата на достъп до модела в електронен формат не позволява да се установи кой от двата подхода се прилага при моделирането на радио-достъпа. Единственият извод, който може да се направи от посоченото в предходните два параграфа се свежда до това, че въпреки че 4G технологията се очертава да бъде най-ефективната технология за разглеждания период (2012 г. - 2015 г.), мрежата за достъп на ефективен мобилен оператор е моделирана единствено на база на наличните технологии, а именно 2G и 3G. Остава неясно какво налага игнорирането в модела най-ефективната технология. Наличието на практическо ограничение при предоставянето на такива данни за България не може да се приеме като аргумент, още повече че съгласно т.4.2 от Резултатите в случаите, когато не са предоставени реални данни се използват данни, получени от предишен опит на консултанта "Екорис-Инсайт". **В този смисъл игнорирането на най-ефективната технология за мрежата за достъп би могло да означава единствено, че базите данни на избрания консултант не включват актуална информация относно последните налични технологии. Това от своя страна поставя под съмнение доколко резултатите от прилагането на така разработения модел отразяват разходите на ефективен оператор.**

5. Характер на получените резултати

Предмет на провежданата процедура по обществено обсъждане е определянето на разходоориентирани цени за терминиране на повиквания в мобилни мрежи, които да бъдат прилагани считано от 1 юли 2013 г. Съгласно наложеното задължение тези цени следва да отразяват разходите на ефективен мобилен оператор, изчислени въз основа на BULRIC модел, разработен от КРС.

В тази връзка е безспорно твърдението, че прилагането на разработения модел води до определяне на разход. В същото време от представеното описание на изчислителен лист 11 може да се направи извода, че освен разход, в Резултатите се коментира и цена¹⁴.

Липсата на достъп до BULRIC модела не позволява да се изследват отделните зависимости в него, както и да се направи оценка за начина, по който влияят на крайния резултат. По тази причина е трудно да се установи характера на получените в Извадка 46 данни. От наименованието на изчислителния лист, както и факта, че цените в проекта на решение са посочени във формата, в който е представена и Извадка 46, дават основание да се приеме, че посочените в последната данни отразяват оценката на КРС за цената на услугата терминиране в мобилни мрежи за разглеждания период. В същото време Резултатите не съдържат конкретна извадка за разхода на минута за разглеждания период, а изчисляването им на база на Извадка 45 е затруднено, поради липса на информация за прилаганите зависимости в модела.

В допълнение бихме искали да обърнем внимание върху установено принципно различие при третиране на резултатите от прилагането на двата модела – за фиксирана и мобилна мрежи. Прави впечатление, че при разработването на моделите се следва един и същ алгоритъм в съответствие с изложеното в Препоръка 2009/396/ЕО. Доколкото последната коментира въпроса с регулаторното третиране на цените за терминиране в мобилни и фиксирани мрежи, то безспорно получените резултати от прилагането на моделите би следвало да отразяват разходите при

¹⁴Стр. 72 от Резултатите (Изчислителен лист 11: Определяне на чисти LRIC разходи и единична цена на услугата терминиране в мобилната мрежа)

предоставяне на услугата терминиране. Видно от резултатите от прилагането на BULRIC модела за фиксираната мрежа, така получения разход за услугата терминиране бива приложен симетрично и по отношение на услугата генериране.

Предвид всичко изложено по-горе, считаме за доказано твърдението ни за необоснованост в заложените от КРС данни в модела. Като обобщение на изложените аргументи, следва да се посочат основните противоречия в представения проект, както следва:

- **необоснована промяна в позицията на КРС относно пазарният дял на ефективен оператор**
- **представяне на противоречиви данни относно прогнозите за развитието на пазара.**
- **необосновано използване на резултатите, получени при моделиране на опорната мрежа на ефективен фиксиран оператор, за определяне на модела на опорната мрежа на ефективен мобилен оператор**
- **изключване на 4G технологията за разглеждания период (2012 г. - 2015 г.), въпреки позицията на КРС, че същата се очертава като най-ефективната технология за мрежата за достъп на ефективен мобилен оператор**

Считаме, че така установените противоречия поставят под съмнение както получените резултати от прилагането на BULRIC модела за мобилната мрежа, така и определените на тази база цени за терминиране в мобилни мрежи. Посоченото налага цялостно преработване на модела и резултатите от него.

**УВАЖАЕМИ Д-Р БОЖКОВ,
УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА КРС,**

Предвид всичко изложено по-горе считаме, че КРС следва да преработи представения на обществено обсъждане документ, като съобрази изцяло неговото съдържание с изложеното в настоящото становище и съответно да проведе ново обществено обсъждане на резултатите от прилагането на модела. Само по този начин могат да бъдат отстранени съществените пороци в проекта, а именно, нарушаване на процедурата по обществено обсъждане и липса на аргументация относно заложените в модела входящи данни. **Липсата на достъп до BULRIC модела, както и липсата на информация относно данните, използвани от КРС и от консултанта, изработил модела за КРС, не позволява да се изследват отделните зависимости в него, както и да се направи оценка за начина, по който влияят на крайния резултат.** Този недостатък в проведената процедура може да бъде отстранен единствено чрез цялостно преработване на проекта на решение и повторното му поставяне на обсъждане от заинтересованите страни.

С уважение,

**Жанет Захариева,
Пълномощник на изпълнителния директор**